Олена Ярошинська
канд. пед. наук, доцент кафедри загальної педагогіки, педагогіки вищої школи та управління, докторант Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

РОЛЬ АКАДЕМІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ У СТВОРЕННІ ДІЄВОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ

Одним із найважливіших стратегічних ресурсів держави є її система вищої освіти, адже вона завжди залишається основним чинником економічних, соціально-політичних та культурних аспектів відродження. Модернізація системи вищої освіти України сьогодні визначає нові орієнтири у діяльності вищих навчальних закладів та перспективи їх розвитку. У контексті даних процесів актуалізується питання створення дієвого освітнього середовища вузу взагалі, так і професійної підготовки фахівців різних спеціальностей, зокрема.

В сучасних умовах плануючи стратегію розвитку вищі навчальні заклади повинні прагнути до проектування такого освітньої середовища професійної підготовки, яке б сприяло розвитку в студентів компетенцій, що визначають їх успіх у різних сферах діяльності, як професійній, так і тих, що не пов’язані з нею.

З цією метою освітні установи системи вищої професійної освіти повинні прагнути до реалізації ідей особистісно орієнтованого навчання, яке враховує професійні та особистісні цілі розвитку студентів. За своєю суттю особистісно орієнтоване навчання передбачає наявність можливості вибору студентами освітнього маршруту, форм навчальної, наукової, творчої, спортивної та інших видів діяльності. Важливо, щоб ідея вибору стосувалася не тільки програм навчання, видів роботи, але і визнання права людини на вибір і формування власної системи цінностей, альтернативних способів вирішення завдань тощо.

Наявність вибору у студентів передбачає поле можливостей, яке

взаємопов’язане з ресурсами освітнього середовища і безпосередньо залежить від ступеня його відкритості. Найчастіше студентам складно буває зорієнтуватися в запропонованих можливостях. Це пов’язано з не сформованістю чіткого розуміння своїх особистісних і професійних цілей, з іншими суб’єктивними причинами, а також з цілком об’єктивною обставиною − відсутністю необхідної інформації про наявні можливості та способи їх комбінування.

В умовах впровадження кредитно-трансферної системи, розширення контингенту зарубіжних студентів вітчизняна традиційна форма надання допомоги студентам стає малоефективна, необхідна інша продумана організація цілеспрямованої допомоги. Саме тому, у світі існує практика академічного консультування, яка передбачає реалізацію функцію посередництва між студентом і освітнім середовищем вищого навчального закладу.

У ряді країн Європи (Великобританія, Іспанія, Фінляндія) академічне консультування у вищому навчальному закладі розглядають як невід’ємну частину освітнього процесу, в якому особливе значення приділяється особистості студента, реалізації його здібностей і можливостей.

Сам термін «академічне консультування» був введений в 1972 році Burns B.Crookston і Terry O'Banion. Консультування визначалось як спільний процес в центрі якого перебуває особистість студента і його навчальна діяльність. Вчені виділяли три основні завдання академічного консультування: 1) розвиток компетентності; 2) розвиток автономності; 3) розвиток цілеспрямованості [1, с. 67].

Окресленні завдання доводять, що в академічному консультуванні основна увага зосереджується на особистості студента і його розвитку. Ідеї академічного консультування набувають актуальності серед науковців, практиків, адже «Розвиваючий консалтинг, чи консультування, стосується не тільки особистих або професійних рішень, а й стимулювання розумових процесів студентів, міжособистісної взаємодії, взаємодії з навколишнім

середовищем, вирішення проблем, прийняття рішень та здатності критично оцінювати ситуацію» [1, с. 67].

T. O'Banion виділяє п’ять основних елементів академічного консультування, які вона називає «вимірюванням академічного консультування»: дослідження життєвих планів; дослідження професійних планів; вибір програми; вибір курсу; календарне планування курсу.

Інший американський вчений S. H. Frost підкреслює, що головною метою розвиваючого консультування є допомога студентам в усвідомленні відповідальності за свої дії та рішення [1, с. 67].

Планування освітньої траєкторії студента в академічному консультуванні ґрунтується на його життєвих і професійних планах. Студенти, які розуміють мету, завдання, зміст професійної програми, більш усвідомлено підходять до вивчення курсів і зорієнтовані на те, щоб використовувати весь потенціал освітнього середовища професійної підготовки в цілях свого особистісного та професійного розвитку.

Російські вищі навчальні заклади функції академічного консультанта представляють наступним чином:

- консультування з приводу вибору дисциплін, курсів, зміни запланованого маршруту;
- надання допомоги студенту у вирішенні проблем, пов’язаних з навчанням, здоров’ям, фінансами та особистими проблема;
- інформування студента про існуючі служби для студентів в університеті;
- підтримка та супровід під час навчання та ін.;
- реєстрація на початку кожного навчального року, написання рекомендацій для роботодавця, відстеження студентських досягнень, відвідування та ін;
- підтримка при виникненні особистих проблем, представлення інтересів студента на раді екзаменаторів та ін. [2, с. 52−53].

Аналіз наукової літератури дає можливість стверджувати, що ідея

реалізації академічного консультування спрямована на виробленню у студента здатності критично оцінювати ситуацію, здійснювати вибір, приймати рішення, бути активним і відповідальним в питаннях здобуття освіти, професійного становлення.

Але важливою умовою даного процесу є взаємодія консультанта та студента. Відносини між ними повинні формуватися на взаємній повазі, довірі і розумінні. Академічний консультант, підкреслюючи унікальність кожного студента, стимулюючи і підтримуючи його, допомагає кожному стати активним учасником взаємодії в освітньому середовищі вузу.

Водночас, академічне консультування сприяє розкриттю таких характеристик освітнього середовища вищого навчального закладу: врахування потреб, прагнень і бажань суб'єктів освітньої діяльності; особистісно орієнтована політики навчальної взаємодії; атмосфера відкритості, підтримки, доброзичливості, поваги; гнучкість освітнього середовища професійної підготовки.

Пріоритетною метою модернізація освіти є забезпечення високої якості освіти, яка не зводиться тільки до оволодіння майбутніми фахівцями набору знань і навичок, а пов'язується з поняттям «компетентність». Тому, сфера відповідальності системи академічного супроводу не може бути обмежена рамками завдань подолання труднощів у навчанні, вона повинна включати в себе також завдання успішного цілісного становлення компетентного випускника. Надання доступної якісної освіти, його індивідуалізація та диференціація припускають також захист прав студента, забезпечення його психологічної та фізичної безпеки, педагогічну підтримку та допомогу студентові у проблемних ситуаціях; кваліфіковану комплексного діагностику можливостей і здібностей студента починаючи з першого року навчання у вузі; реалізацію програм подолання труднощів в навчанні; участь фахівців системи академічного консультування в розробці освітніх програм, адекватних можливостям і особливостям студентів.

Водночас зрозуміло, що виключно силами служби академічного

консультування окреслені характеристики освітнього середовища професійної підготовки не будуть досягнуті. В даному випадку важлива єдина позиція усіх організаторів освітнього процесу у вищому навчальному закладі. Особлива роль у питаннях проектування освітнього середовища відводиться викладачеві. Обґрунтування його завдань та змісту діяльності у даному контексті є напрямком подальших наукових розвідок.

Список використаних джерел:

1. Организация индивидуально-ориентированного образовательного процесса в РГПУ им. А. И. Герцена : Методические материалы. − СПб. : Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2007. − 127 с.

2. Ворон И. А. Академическое консультирование в условиях модернизации высшего профессионального образования/ И. А. Ворон // Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена. − 2008. − № 76. − С. 63−70.